

OBDAVČEVANJE DOHODKOV SAMOSTOJNIH KULTURNIH DELAVCEV V LETU 1992

V zvezi s spremembami in dopolnitvami Zakona o dohodnini (UL RS št. 34/91) se je glede obračuna davka od dohodkov samostojnih kulturnih delavcev pojavila dilema o tem, kaj je davčna osnova, kakšna stopnja se uporablja za obračun in kako se ugotavlja in dokazuje davčni zavezanec.

To dilemo je šele 28. januarja letos razrešilo navodilo centralne SDK republike Slovenije, iz katerega lahko razberemo, da bo SDK dovoljevala izplačilo prejemkov samostojnim kulturnim delavcem z obračunanim 12-odstotnim davkom le s predložitvijo posebne izjave.

V poglavju »davek od dohodka iz dejavnosti« je Služba družbenega knjigovodstva Slovenije dodala člene, ki omogočajo, da zavezanec sami izberejo način obdavčitve. Samostojni kulturni delavci, ki dosegajo dohodek iz ustvarjanjem kulturnih vrednot, zasebni raziskovalci, zasebniki, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno dejavnost, samostojni športniki, samostojni športni delavci in duhovniki torej lahko zahtevajo, da se jim dobiček ugotovi tako da se od ustvarjenih prihodkov odštejejo odhodki (normirani stroški) v višini 40 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Od tako dobljene osnove mora davčni zavezanec nato plačati davek po 12-odstotni stopnji.

Tak način obdavčevanja pa lahko izberejo le pod pogojem, da ne zaposlujejo delavcev.

Na enak način kot samostojnim kulturnim delavcem in drugim zavezanecem iz 51. člena, pa se lahko ugotavlja dobiček tudi zavezanecem, ki dosegajo dohodek iz opravljanjem domače in umetne obrti, s čebelarstvom, s spremanjem gostov na turistični kmetiji, seveda pod pogojem, da v določenem roku predložijo predpisano izjavo davčnemu organu. Tem zavezanecem se priznajo normirani stroški v višini 60 odstotkov ustvarjenih prihodkov, stopnja davka pa je 12-odstotna.

Pravna oseba oziroma zasebnik mora za te zavezance obračunati in plačati davek po odbitku najpozneje v treh dneh po izplačilu, kot to določa 97. člen zakona o dohodnini.

Ker se za tak način obdavčevanja lahko zavezanec odloči sam, s predložitvijo posebne izjave, morajo ustrezno izjavo (lahko tudi kopijo, ki jo predložijo davčnemu organu) predložiti tudi pravni osebi oziroma zasebniku, kot izplačevalcu prejemkov. Prav tako pa mora tudi pravna oseba, ko predlaga virmanske naloge za izplačilo teh prejemkov, pri organizacijski enoti službe družbenega knjigovodstva predložiti izjavo, iz katere je razvidno, da se je zavezanec odločil za obdavčevanje po 51.a in 51.č členu Zakona o dohodnini.

Zahteva za takšen način obdavčevanja naj bi davčni zavezanec predložil davčnim organom pred začetkom leta, toda letos, ko je ta možnost prvič uvedena, naj to storijo čim prej.

M. SKLEDAR

BRALNA ZNAČKA - MERILO KULTURNEGA RAZVOJA

Tudi v naši občinski zvezi prijateljev mladine ima akcija bralne značke pomembno mesto. Z vso resnostjo jo pripravljamo in izvajamo. Imeli smo sestanke s knjižničarji in mentorji bralne značke. Pred kratkim smo organizirali seminar za učitelje razrednega pouka in slaviste - mentorje bralnih značk na osnovnih šolah. Odziv na seminar, katerega pobudniki so bili tudi sami učitelji, je bil izredno skromen. Od pričakovanih več kot 100 učiteljev se jih je odzvalo le 22.

Presenečeni smo skupaj s predavateljem, asistentom na Filozofski fakulteti prof. Igorjem Saksido, posvetili del seminarja razpravi o vzrokih tako slabega odziva. Problematiko tega posveta, pa tudi ugotovitve s prejšnjih sestankov, želimo posredovati javnosti, ker menimo, da sta kvaliteta in množičnost izvedbe letošnje akcije vprašljivi.

Učenci vse manj berejo in vse več gledajo televizijo in videoposnetke. Otroci so vse preveč sami. Starši pa jim največkrat, zaradi ljubegega miru, to celo priporočajo. Prepričani so, da se tako otrok celo izobražuje. Raziskave so pokazale ravno nasprotno. Otroci vse manj razmišljajo in se pogovarjajo, zanemarjajo materni jezik... Enačijo se z video junaki, ki počenjajo vse kaj drugega, kot jim priporočajo starši in učitelji. Pri tem so udeleženci posveta posebej opozorili na nekatere oddaje RTV Slovenije, v katerih celo gojijo popačene dialekte ter se vedejo in oblačijo skrajno neokusno. Če že morajo predvajati take oddaje, naj jih pozneje, ko otroci več ne gledajo televizije.

Financiranje akcije je nedorečeno. Financerji sicer nenehno zatrjujejo, da so sredstva za dejavnost zagotovljena. V šoli

jih je dejansko ni. Vodstva šol zatrjujejo, da jih ne prejemajo, da imajo komaj za plače in je tako akcija odvisna od odnosa posameznega učitelja.

Učitelji slovenskega jezika so nezadovoljni tudi z odnosom družbe do njihovega dela. Zato izgubljajo voljo za večje angažiranje. Pri tem niso primarni pregledi pisnih izdelkov, čeprav je tega več kot pri drugih učiteljih. Pomembno je, da morajo poleg rednega spremljanja strokovne literature prebrati še veliko druge literature, ki je predvidena v akciji bralne značke. Literatura je različna, od stripov, tako imenovane lažje literature, do proznih in pesniških tekstov. Učitelj mora razmisliti, kako bo »izpraševanje« izpeljal, saj je klasično poročanje neučinkovito tako za razvoj bralne kulture kot kulturnega razmišljanja in vedenja.

Namen akcije ni in ne sme biti le število prebranih del. Bolje je, da otrok prebere manj knjig in se je sposoben o vsebini pogovarjati in razpravljati z učenci in učiteljem, se nauči upoštevati drugačna stališča, o njih razmišljati in si brusiti um. To je bistvo celotne akcije. Zato akcija ne sme biti za učitelja zgolj tehnično opravilo, temveč ustvarjalno in odgovorno dodatno

delo. V tem vidju učitelji maternega jezika svoje poslanstvo in vrednost večjega obsega svojega dela v šoli, ki ni ustrezno vrednoteno. Končno akcija bralne značke po svoje nadomešča tisti primankljaj, ki ga je povzročila ukinitve ene ure slovenskega jezika. Zmanjka nam časa za ustvarjalni dialog med učenci in učitelji in ni čudno, da ugotavljamo pomanjkanje pogovorne kulture, odnosa do knjige in na sploh kulturnega vedenja in razmišljanja.

Akcija je sicer za učence prostovoljna, a ni in ne sme biti prostovoljna za učitelja. Učitelj je dolžan akcijo vzpodbujati in širiti na ravni, ki je primerna sposobnostim in interesu učencev. S tem bomo dobili širok krog izobraženih in kulturnih bralcev in hkrati tudi tako imenovano »diamantno konico«. Ta sicer ni cilj akcije bralne značke, je pa njena logična posledica.

Težave nastajajo tudi z nabavo značk, plaket in nalepk. Cene skokovito naraščajo in glede na svoj pomen nimajo nikakršnih olajšav. Vprašanje je, če bomo to sposobni vzdržati. Prepričani smo, da tega ne smemo preložiti na ramena staršev. Premalo je storjeno tudi za svečano podelitev značk. S tem zmanjšujemo vrednost akcije. Učitelji želijo razdeliti plakete že na začetku šolskega leta. Razdelili bi jih svečano ob navzočnosti staršev in tako osveščali tudi starše.

Prepričani smo, da akcija mora živeti tudi v bodoče in da je to dolg naše družbe do maternega jezika, zato ji pomagajmo s svojim ravnanjem vsi, tudi starši!

MARTIN ROZMAN

SADJARJI!

Kmetijska svetovalna služba, enota Ljubljana Moste-Polje, Dobrunje (tel.: 484-231), vabi na praktični prikaz REZI SADNEGA DREVJA, ki bo 27. februarja ob 15. uri v drevesnici na Studencu. Praktični prikaz bo vodil inž. Matjaž Maležič.

OBČINSKA ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE LJUBLJANA MOSTE-POLJE LJUBLJANA, Proletarska 1

VABI

- UPRAVNIKA - EKONOMA DOMA
- KUCHARICO - VODJO KUHINJE
- 3 POMOČNICE KUCHARICE
- PERICO-SIVILJO
- ČISTILKO

Od kandidatov pričakujemo ustrezno izobrazbo in delovno prakso za opravljanje opisanih del. Imeti morajo pozitiven odnos do otrok in govoriti slovensko. Obvezno morajo imeti tudi izpit iz higienskega minimuma in ustrezni zdravniški pregled. Dom bo predvidoma obratoval od junija do sredine septembra. Ker bomo število delavcev sproti prilagajali številu otrok, so zaželeni mlajši upokojeanci, s katerimi bomo sklenili pogodbo o delu.

Če ste zainteresent, pokličite na telefon 447-272. Prijave z dokazili sprejema Občinska zveza prijateljev mladine v 8 dneh po objavi oglasa.

V počastitev Valentina Vodnika in Franceta Prešerna so številni kulturni delavci in društvo v Kulturnem domu Španski borci proslavili letošnji slovenski kulturni praznik. Ob tej priložnosti je literarni zgodovinar prof. Stanko Janež predstavil svojo knjigo Pot v prostost. (Fotografija Borut Krajnc)

V BIZOVIKU ŠE POJO

Nedavno (bilo je v soboto, 30. novembra) so imeli v Bizoviku spet lep kulturni praznik. Petja željni domačini so se tokrat zbrali v dvorani vaškega gasilskega doma iz dveh razlogov: nastopil je spet domači moški pevski zbor, prvič pa so se mu tokrat pridružili še pevski kolegi iz zasavske Jevnice.

priporila sebi in fotosekciji glavno nagrado tega natečaja. Danilo Jakovčič je bil četrti s svojim posebnim svetom drevesnih skorij, Dušan Jež pa deveti s svojimi mladimi kiparji pri delu. Vse to v močni mednarodni konkurenci, zato je uspeh mošćanske fotosekcije še toliko pomembnejši.

Amaterska kultura je danes na robu preživetja. V Sloveniji je okrog 10000 amaterskih umetnikov, vendar se njihovo število verjetno kar hitro zmanjšuje. Viri sredstev za to ne ravno dobičkonosno dejavnost hitro usihajo. Fotografji že v samem izhodišču nosijo izvirni greh: fotoaparati, objektivni, povečevalniki in druga specialna oprema so izredno dragi - področje fotooptike je precej dražje kot področje akustike. Poleg tega sama oprema še ne omogoča ničesar: brez filmov in kemikalij delo ni mogoče. Črnobeli material je dosegel in presegel ceno barvnega. V teh težkih časih pa bo morala tudi fotografska kultura preživeti. Zaradi vsega naštetega je omenjeni uspeh v Avstriji zares dobra vzpodbuda za fotosekcijo, za njeno delovanje in njen razvoj v mladi državi Sloveniji.

DUŠAN JEŽ

Prvi so bili na vrsti domačini, ki so na začetku letošnjega leta proslavili že 15-letnico svojega organiziranega delovanja in ki pred vaščani Bizovika radi prepevajo ob raznoterih prilikah. Tokrat so pod vodstvom Andreja Korbarja, z narodno in umetno pesmijo prisotne popeljali na kratak potep po slovenskih deželah: iz idiličnega vaškega, nekoč po pericah znanega domačega okolja na vrh Triglava, od tam na pevsko blagovžno Koroško, pa spet na Stajersko, od tam na Primorsko... Hajdrihova o bučečnem Jadranskem morju že dolgo ni izzvenela tako dramatično kot tokrat, v času letošnjih hudih preizkušenj. Dva izmed domačih pevcev sta po nastopu prejela tudi ugledno pevsko priznanje, Gallusovo srebrno značko.

V odmoru so kot navadno za dobro voljo poskrbeli domači mladinci s kratkim skečem.

Drugo polovico koncerta so zapolnili gostje iz Jevnice. Mešani pevski zbor ima - kot je radovedne in hvaležne poslušalce podučila napovedovalka - v tem kraju ob Savi že dolgoletno tradicijo. Kljub temu da so doživljali vzpone in padce, so se najhujšemu, kar se pevcem lahko zgodi, »prenehanju rednega delovanja, uspeji zmeraj izogniti. Zaokrožen in pisan splet pesmi je hvaležne poslušalce navdušil. Bizovičani bodo svojim gostom iz Jevnice v kratkem vrnil obisk.

Prijetna poldruga ura, za katero nobenemu izmed navzočih gotovo ni bilo žal, se je hitro iztekla. Poslušalci bi si želeli sredi vsakodnevnih tegob čimveč takih kulturnih nastopov, pevce iz obeh krajev pa je prevečala predvsem želja, da bi se njihove vrste pomnožile in da bi ubrano sozvočje duha in srca, ki ga je človek deležen med ubranim pevskim nastopom, dojelo čimveč ljudi. Prisluhnite in se jim pridružite!

Š. TRAJBARIČ

SPODBUDNI POLET ŽEPNE KNJIGE

Znano je, da številni poskusi z žepno knjigo na Slovenskem niso uspeli. Ko skušamo odgovoriti na vprašanje, zakaj ta neuspeh, se ponuja kot vzrok najprej (pre)majhen knjižni trg, na drugo mesto pa bi lahko uvrstili značilno slovensko ljubezen do (lepo) vezanih knjig. In vendar - ravno žepna knjiga (z večjim številom izvodov in slabšim papirjem) omogoča nakup novih knjig tudi ljudem, ki imajo malo pod palcem. Seveda pa mora biti tudi ponudba žepnih knjig drugače zastavljena kot prodaja »običajnih« knjig. Žepne knjige nas morajo vabiti tudi iz časopisnih kioskov na ulicah, kolodvorih, avtobusnih postajah, pa še v samopostrežnih trgovinah ipd. - in ne biti dostopne le v knjigarnah. To dejstvo, znano v inozemstvu, pri nas še ni upoštevano.

Lani je na področje žepne knjige podjeto poseglo Založništvo slovenske knjige (Jaro Mihelač), eden najbolj dejavnih novih založnikov. Ponudilo je (in medijem že tudi realiziralo) dve seriji: Slovensko povest in Svetovne klasič (obe seriji vsebujeta - kot I. letnik - po 10 del). Da je projekt ponudil zares cenene knjige, dokazuje podatek, da je bila prednaročilna cena za 10 slovenskih povesti le 790 dinarjev, sedanja knjigarniška cena posamezne slovenske povesti pa tudi ni več kot 220 tolarjev!

Oglejmo si lanski program zbirke Slovenska povest: J. Cigler: Sreča v nesreči, J. Jurčič: Kloštrski žolnir, I. Zorec: Beli menihi, I. Zorec: Stiški svobodnjak, I. Zorec: Stiški tlačan, I. Zorec: Izgnani menihi, M. Malovrh: Opatov praporščak, F. Maselj Podlimbarski: Gorski potoki, F. Gestrin: Iz arhiva, I. Tavčar: Janez Sonce. Vse knjige te zbirke so broširane v rumeni barvi in vse imajo tudi spremne besede, kar je primerno in koristno. Skupno načelo vseh teh povesti je prijetna, lahkotna bralnost, ob prvi slovenski povesti (Cigler) in bolj znanih pisateljskih imenih (Jurčič, Maselj, Tavčar) pa srečamo še nekaj manj znanih, a zanimivih avtorjev (Zorec, Malovrh, Gestrin). O slednjih kaže povedati nekaj besed. Ivan Zorec (1880-1952) je ob povestih iz sodobnega življenja napisal tudi štiri zgodovinske povesti (tetralogijo) o stiškem samostanu skozi stoletja. Miroslav Malovrh (1861-1922) je napisal vrsto popularnih zgodovinskih povesti in ga lahko primerjamo z A. Dumasom st. in M. Zevacojem. Opatov praporščak (tudi ta obravnava Stiški samostan!) ni njegovo najboljšo delo. Fran Gestrin (1865-1893) je bolj znan kot pesnik. Njegova (po Kernniku ubrana) povest Iz arhiva, objavljena prvič v Ljubljanskem Zvonu 1890, pa je doživela zdaj prvo knjižno izdajo!

Kakšen je bil spored I. letnika Svetovnih klasikov? Seznam je takle: G. Boccaccio: Dekameron, C. Bronte: Jane Eyre, S. Crane: Rdeči znak hrabrosti, F. M. Dostojevski: Srečelovec, Erazem Rotterdamski: Hvalnica norosti, Homer: Odiseja, R. Kipling: Knjiga o džungli, P. Mérimé: Sentjernejška noč, F. Kafka: Proces, H. Sienkiewicz: Mali vitez. Izbor je kar dobro pretehan. Obsega avtorje od grške antike do 20. stoletja. Med 10 avtorji sta le dva iz iste države (C. Brontë, Kipling) in le trije iz iste jezikovne sfere (poleg obeh Angležev še Amerikanec Crane).

Med literarnimi zvrstmi pa so zastopani: ep, novele, epe, povest in romani. Vsa ta dela so sicer že izšla v slovensčini, a sedanje (nove) izdaje so vedno umestne in nekatere celo zelo potrebne (Boccaccio, Kafka).

Knjige so broširane v modri barvi in imajo - kot slovenske povesti - spremne besede. Nekaj del je zaradi obsežnosti izšlo v več vezkih (npr. Boccaccio). V primerja: s slovenskimi povestmi so seveda svetovni klasiki zahtevnejše branje, a vendar je med naštetimi tudi nekaj popularnih del (C. Brontë, Kipling, Sienkiewicz). S šolsko-uporabnega vidika izstopajo tri dela: G. Boccaccio: Dekameron, Homer: Odiseja in F. Kafka: Proces.

Želijo, da bi se obe zbirki »prijeli«, uveljavili in našli pot na knjižnične police in v bralske roke.

ANDRIJAN LAH

USPEH V AVSTRIJI

Fotosekcija KUD Vide Pregarc deluje v Mostah že štirinajsto leto. Čeprav je to fotografska skupina odprtega tipa, je članstvo več ali manj stalno. Ko pride v skupino nov član, mora najprej uspešno prestati nekajmesečno preizkušnjo. Če v tem obdobju ugotovi, da mu način dela v fotosekciji ustreza in če člani z njim najdejo tudi neposreden, človeški stik, ponavadi iz te skupine ne izstopi več. Fotosekcija pod umetniškim vodstvom Dr. Tihomirja Pinterja in pokroviteljstvom ZKO Ljubljana Moste-Polje že vsa ta leta ustvarja na širokem področju črno bele fotografije.

Danes, ko vsak povprečen človek vidi svet samo še v barvah - od barvne televizije, časopisov in revij, fotografije v potnem listu, pa do posnetkov s počitnic, ki jih vsak normalen dopustnik napravi z žepnim aparatom na barvni film - je črno bela fotografija kar pozabljena. Vendar ne v fotografski stroki!

Številni fotoreporterji se še ne ukvarjajo z barvami, pa tudi številni znani umetniški fotografi še vedno izjavljajo, da jih barve samo motijo, da je prava resničnost v črno-belem. Na številnih nagradnih fotografskih natečajih dobrih črno-belih povečav še ni izrinila barva. V knjigi »ABC fotografije« preberemo: »Na fotografije čakajo - ob veselju z delom v temnici (kjer nastaja črno-bela fotografija) še lorvorjevi venci.«

To pa je že tudi začetek zgodbe o velikem uspehu mošćanske amaterske fotografe v avstrijskem mestu Deutschlandsberg. Tekmovanje je dopuščalo barvne in črno-bele fotografije, edina delitev je bila na dva razreda po vsebini: splošna tema in makro fotografija. Fotografiji fotosekcije KUD Vide Pregarc so nastopili samo s črnobelimi fotografijami in zavzeli prvo in deveto mesto v splošni tematiki in četrto mesto v makrofotografiji. Nadarjena Klavdija Dajč je s svojimi fotografijami mošćake akta